

Αρ. Φακ.: Α/Π 2353/2019
ΑΥΤ. 13/2020

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

ΩΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ

**ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΣΦΑΛΤΙΚΟΥ
ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ**

Ερευνώντες Λειτουργοί: Κυριάκος Κυριάκου
Κατερίνα Καλλητσιώνη

Λευκωσία, 5 Ιουνίου 2020

A. Περιεχόμενα

	Σελίδα
A. Περιεχόμενα	2
B. Αντικείμενο Παραπόνου	3
Γ. Ιστορικό / Γεγονότα	5
Δ. Πληροφορίες από εμπλεκόμενα Υπουργεία	12
Ε. Πληροφορίες από εμπλεκόμενες Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	17
Στ. Νομοθεσία	21
Ζ. Δικαίωμα στη Ζωή και Περιβάλλον	29
Η. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού	33
Θ. Διαπιστώσεις	34
Ι. Συμπεράσματα	37
ΙΑ. Συστάσεις - Εισηγήσεις	39

B. Αντικείμενο Παραπόνου

1. Η **Κίνηση Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής (ΚΒΠΖ)** υπέβαλε παράπονο αναφορικά την **πρόκληση οχληρίας**, στην **ενορία Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στο Δήμο Ιδαλίου**, από τις **εκπομπές βιομηχανικών μονάδων** που γειτνιάζουν με την εν λόγω ενορία του Δήμου.
2. Η ενορία Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης του Δήμου Ιδαλίου, είναι **οικιστική περιοχή** και περικλείεται από πέντε βιομηχανικές ζώνες (βιομηχανικές περιοχές Τσερίου, Γερίου, Ιδαλίου, Λατσιών και Πέρα Χωρίου Νήσου), εκ των οποίων οι **βιομηχανικές ζώνες που βρίσκονται εντός των δημοτικών ορίων των Δήμων Τσερίου και Γερίου, είναι Κατηγορίας Α**, όπου επιτρέπεται η λειτουργία βιομηχανικών αναπτύξεων Κατηγορίας Α, δηλαδή βιομηχανικών μονάδων στις οποίες διεξάγονται **εργασίες που δύνανται να επιφέρουν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον**.¹
3. Από τις βιομηχανικές μονάδες που υπάρχουν στις εν λόγω βιομηχανικές ζώνες και ιδίως από τις δύο που αφορούν **μονάδες παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος**, οι οποίες, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται να εμπίπτουν στις βιομηχανικές αναπτύξεις **Κατηγορίας Α²**, **εκπέμπονται**, σύμφωνα με την ΚΒΠΖ, **αέρια απόβλητα**, με επακόλουθο να προκαλείται **οχληρία** και να αναδύεται **έντονη δυσωδία** από τους ρύπους των μονάδων που επηρεάζουν ολόκληρη την οικιστική περιοχή και **θέτουν σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία**.
4. Η θέση της ΚΒΠΖ, όπως τέθηκε υπόψη μας, συνοψίζεται ως ακολούθως:
  - **Διεξαγωγή μελέτης για την καταβολή αποζημίωσης** ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η μετακίνηση/απομάκρυνση των δύο οχληρών βιομηχανικών μονάδων σε άλλη περιοχή.
  - Έναρξη συζήτησης για την **αναθεώρηση των πολεοδομικών ζωνών** στην περιοχή, που θα περιλαμβάνει ανασχεδιασμό

---

¹ Παράρτημα Α των Παραρτημάτων των Τοπικών Σχεδίων

² Παράγραφος 5 του Παραρτήματος Α

των βιομηχανικών ζωνών και **αποχαρακτηρισμό των βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α** στα όρια των Δήμων Τσερίου, Γερίου και Ιδαλίου, για την αποτροπή της εγκατάστασης άλλων παρόμοιου τύπου οχληρών βιομηχανικών μονάδων στην περιοχή.

- Έναρξη σχεδιασμού για τον **καθορισμό βιομηχανικής ζώνης Κατηγορίας Α μακριά από οικιστικές περιοχές** για τη συγκέντρωση/εγκατάσταση των οχληρών βιομηχανικών μονάδων που βρίσκονται ανά το παγκύπριο.
- Μεταφορά και **εγκατάσταση** στην ενορία Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης, **επί μονίμου βάσεως, μονάδας ελέγχου της ποιότητας του αέρα.**

5. Άμεσα δε συνυφασμένες με τα πιο πάνω είναι και οι **διαμαρτυρίες των μαθητών, των εκπαιδευτικών και του Συνδέσμου Γονέων του Γ' Δημοτικού Σχολείου Ιδαλίου**, το οποίο βρίσκεται στην ίδια ενορία, αναφορικά με την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα της περιοχής και τις πιθανές απειλές για την υγεία των παιδιών που φοιτούν στο σχολείο, ως επίσης και σχετικά δημοσιεύματα αναφορικά με την **ενυπόγραφη δήλωση των γονέων 250 εκ των 350 παιδιών που φοιτούν στις πρώτες πέντε τάξεις του σχολείου**, αναφορικά με την **πρόθεση τους για αλλαγή σχολείου για την επόμενη σχολική χρονιά**, λόγω της συνεχιζόμενης λειτουργίας των μονάδων παραγωγής ασφαλτικού σκυροδέματος, στην περιοχή.
6. Ενόψει δε της **επαναλειτουργίας των σχολείων**, κατά τη δεύτερη φάση χαλάρωσης των περιοριστικών μέτρων που είχαν επιβληθεί για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της επιδημίας του COVID-19, το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Γονέων είχε καλέσει τους γονείς σε **διήμερη αποχή** των παιδιών τους από το σχολείο για το διήμερο 21 & 22 Μαΐου 2020, **ως ένδειξη διαμαρτυρίας για τη συνεχιζόμενη ρύπανση του αέρα** από τα δύο εργοστάσια, επιφυλασσόμενο για την **λήψη περαιτέρω δυναμικών μέτρων** εάν **μέχρι την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς** τον Σεπτέμβριο του 2020, **δεν επιτευχθεί οριστική λύση στο πρόβλημα**

Γ. Ιστορικό / Γεγονότα

1. Οι κάτοικοι της ενορίας Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης υποβάλλουν παράπονα για αποπνικτική ατμόσφαιρα κατά διαστήματα, λόγω της λειτουργίας οχληρών εγκαταστάσεων στις παρακείμενες βιομηχανικές περιοχές, από το 2012.³
2. Κατόπιν δε σχετικής πρότασης της Υπουργού Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων το 2014, αποφασίστηκε ο συντονισμός όλων εμπλεκόμενων Φορέων και Υπηρεσιών από την Επιτροπή Περιβάλλοντος, για την εξεύρεση λύσης στο πρόβλημα.⁴
3. Στο πλαίσιο της πιο πάνω απόφασης, το Δεκέμβριο του 2014 και τον Ιανουάριο του 2015, πραγματοποιήθηκαν συσκέψεις, κατά τις οποίες αποφασίστηκαν, ανάμεσα σε άλλα, **(α) η τοποθέτηση οργάνων μέτρησης** από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΤΕΕ) στο Δημοτικό Σχολείο της περιοχής καθώς και σε διαφορετικό σημείο, εάν τα αποτελέσματα των μετρήσεων δεν ήταν αντιπροσωπευτικά, **(β) τα αποτελέσματα των μετρήσεων να ήταν προσβάσιμα** σε όλους τους ενδιαφερόμενους ανά τακτά χρονικά διαστήματα, **(γ) εάν από τις μετρήσεις τεκμηριωνόταν ότι απαιτούνταν βελτιώσεις** στις δύο βιομηχανικές μονάδες, οι ιδιοκτήτριες εταιρείες να τις υλοποιούσαν **ανεξαρτήτως κόστους** και **(δ) με βάση την καταγραφή και κατηγοριοποίηση των εγκαταστάσεων στις βιομηχανικές περιοχές Λατσιών, Γερίου, Τσερίου, Ιδαλίου και Πέρα Χωρίου Νήσου, θα εξεταζόταν το ενδεχόμενο δημιουργίας ζώνης προστασίας** μεταξύ των οικιστικών και βιομηχανικών περιοχών και σχετική εισήγηση θα υποβαλλόταν στο Πολεοδομικό Συμβούλιο.⁵

---

³ Επιστολή Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με αρ. φακ. 02.10.005.001, ημερομηνίας 24 Μαρτίου 2020

⁴ Επιστολή Επιτρόπου Περιβάλλοντος προς τους Υπουργούς Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εσωτερικών, Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Υγείας με αρ. φακ. 02.10.009.003, ημερομηνίας 11 Οκτωβρίου 2018.

⁵ Ίδια πιο πάνω επιστολή

4. Το Μάρτιο του 2015, εγκαταστάθηκε **σταθμός μέτρησης της ποιότητας του αέρα** στο Δημοτικό Σχολείο, με ξεχωριστή συσκευή δειγματοληψίας μετρούνταν σε ειδικά φίλτρα οι ημερήσιες τιμές των σωματιδίων ΑΣ₁₀ και σε περιορισμένο αριθμό φίλτρων θα γίνονταν αναλύσεις από το Κρατικό Χημείο για πολυαρωματικούς υδρογονάνθρακες. Οι εν λόγω μετρήσεις αφορούσαν στην περίοδο Μαρτίου – Δεκεμβρίου 2015 και σύμφωνα με το ΤΕΕ, **δεν είχαν καταγραφεί υπερβάσεις των οριακών τιμών**, όπως καθορίζονται στη σχετική νομοθεσία και γι' αυτό θα παρέμενε στην περιοχή μόνο η συσκευή μέτρησης των αιωρούμενων σωματιδίων. Τα δε φίλτρα της συσκευής θα φυλάσσονταν και θα στέλνονταν για αναλύσεις πολυαρωματικών υδρογονανθράκων όποτε οι παραπονούμενοι ενημέρωναν το ΤΕΕ για περιστατικά έντονης οσμής.⁶
5. Στο μεταξύ, οι **εκπρόσωποι των δύο βιομηχανικών μονάδων** είχαν δεσμευτεί ότι εάν από τις μετρήσεις προέκυπτε τεκμηριωμένα ότι απαιτούνταν **βελτιώσεις** στις μονάδες τους, **θα τις υλοποιούσαν ανεξαρτήτως κόστους** και σε νέα σύσκεψη τον Ιανουάριο του 2016, ενημέρωσαν τους παρευρισκόμενους για τις **αναβαθμίσεις** στις οποίες είχαν προβεί στον εξοπλισμό και/ή τη διαδικασία παραγωγής και δήλωσαν εκ νέου την πρόθεσή τους να κάνουν ότι τους υποδεικνυόταν για την επίλυση του προβλήματος.⁷
6. Ακολούθως, τον Μάρτιο του 2016, το πρόβλημα της οχληρίας από τις δύο μονάδες παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος, συζητήθηκε ενώπιον της **Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος**, ενώ τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, ο **Δήμος Ιδαλίου** αποφάσισε, κατόπιν πρότασης της Επιτρόπου Περιβάλλοντος, να προχωρήσει στην **αγορά υπηρεσιών για την κατηγοριοποίηση των δεδομένων που είχε ήδη συγκεντρώσει η Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας** σε σχέση με τον αριθμό, τη δραστηριότητα και τις άδειες που κατείχαν οι εγκαταστάσεις που

---

⁶ Ίδια πιο πάνω επιστολή

⁷ Ίδια πιο πάνω επιστολή

δραστηριοποιούνταν στις βιομηχανικές περιοχές Λατσιών, Ιδαλίου, Γερίου, Τσερίου και Πέρα Χωρίου Νήσου.⁸

7. Το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, αφού, **μελέτησε, με την ΟΕΒ και το ΚΕΒΕ**, κατόπιν σχετικής επιστολής από τη Διευθύντρια του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, το θέμα της **«υποβάθμισης των βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α σε ορισμένα Τοπικά Σχέδια επαρχίας Λευκωσίας σε Κατηγορίας Β»** και τον Ιούνιο του 2017, κατέληξε στα εξής:⁹

→ Η Κυβέρνηση **δαπάνησε σημαντικά κονδύλια** για τη δημιουργία των υφιστάμενων βιομηχανικών ζωνών και «σε περίπτωση αποχαρκτηρισμού των βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α, το Κράτος **δεν έχει τη δυνατότητα να διαθέσει πιστώσεις για ανάπτυξη νέων βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α**».

→ «Σε περίπτωση που οι υφιστάμενες οχληρές μονάδες παραμείνουν εντός των βιομηχανικών ζωνών μετά την υποβάθμιση τους, αυτές πιθανόν να προκαλούν **οχληρία στις μη οχληρές μονάδες που θα εγκατασταθούν** μετά τον αποχαρκτηρισμό».

→ Οι προτεινόμενες για αποχαρκτηρισμό βιομηχανικές ζώνες Κατηγορίας Α «είναι οι μόνες που υπάρχουν για ολόκληρη την επαρχία Λευκωσίας» ενώ υπάρχει πληθώρα βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Β. Συνακόλουθα, «τυχόν υποβάθμιση των βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β, θα δημιουργήσει **πλεόνασμα βιομηχανικής γης που θα παραμείνει για χρόνια αναξιοποίητο**».

→ Τυχόν υποβάθμιση των βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β «θα προκαλέσει **σοβαρότατα προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία** των βιομηχανικών μονάδων, **θα ανατρέψει πλήρως τους σχεδιασμούς** τους και θα τεθεί σε **κίνδυνο η βιωσιμότητα** των μονάδων αυτών».

---

⁸ Ίδια πιο πάνω επιστολή

⁹ Επιστολή Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού προς τη Διευθύντρια του Τμήματος Πολεοδομίας με αρ. φακ. 5.33.03.56, ημερομηνίας 9 Ιουνίου 2017

→ Βάσει των πιο πάνω, «**δεν ενδείκνυται η υποβάθμιση των βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β και για την αποφυγή των προβλημάτων που δημιουργούν οι οχληρές βιομηχανίες στις γειτονικές οικιστικές ζώνες, θα μπορούσε να ζητηθεί από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας να προβαίνει σε **συστηματικούς ελέγχους και μετρήσεις** των βιομηχανιών αυτών και να απαιτήσει την **εγκατάσταση κατάλληλων συστημάτων για περιορισμό της ρύπανσης**».**

8. Τον Νοέμβριο του 2017 και επειδή τα όσα είχαν γίνει μέχρι τότε, «δεν οδήγησαν στην επίλυση του προβλήματος, αλλά μόνο στην μείωση του φαινομένου και αυτό αποσπασματικά», η Επίτροπος Περιβάλλοντος ζήτησε από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, τον καθορισμό σύσκεψης «για εξέταση του αιτήματος για **υποβάθμιση της πολεοδομικής ζώνης** από βαριά βιομηχανία σε ελαφριά, καθώς και τη δημιουργία νέας βαριάς βιομηχανικής ζώνης στην επαρχία Λευκωσίας, μακριά από κατοικημένες περιοχές».¹⁰
9. Τα εν λόγω Υπουργεία ενημέρωσαν την Επίτροπο Περιβάλλοντος, τον Αύγουστο του 2018 πως το αίτημα για υποβάθμιση της πολεοδομικής ζώνης βαριάς βιομηχανίας στο Γέρι «**δεν ήταν εφικτό ούτε νομικά ορθό** να αντιμετωπισθεί στα πλαίσια της οριστικοποίησης του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας 2016 (Επανεξέταση)» αλλά θα μπορούσε να συζητηθεί «στα πλαίσια της νέας αναθεώρησης των Τοπικών Σχεδίων».¹¹
10. Η Επίτροπος Περιβάλλοντος παρακάλεσε τα εμπλεκόμενα Υπουργεία όπως **(α)** διόρθωναν τις **πολεοδομικές και χωροταξικές στρεβλώσεις** για τις οποίες **δεν ευθύνονται οι κάτοικοι** και **(β)** λάμβαναν **άμεσα μέτρα** για μείωση και/η αντιμετώπιση του προβλήματος, όπως συχνότεροι και εντονότεροι έλεγχοι των υποστατικών, δημιουργία ουδέτερης

---

¹⁰ Επιστολή Επιτρόπου Περιβάλλοντος προς τους Υπουργούς Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εσωτερικών, Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Υγείας με αρ. φακ. 02.10.009.003, ημερομηνίας 11 Οκτωβρίου 2018.

¹¹ Ίδια πιο πάνω επιστολή

ζώνης κλπ.. Εισηγήθηκε δε την **καταγραφή** από τα εμπλεκόμενα Υπουργεία και **συντονισμένη εφαρμογή εφικτών μέτρων απάμβλυνσης** του προβλήματος μέχρι την εξεύρεση τελικής λύσης.¹²

11. Το Υπουργείο Υγείας αντιμετώπισε θετικά σχετικό αίτημα για συνεισφορά του, σε τεχνοκρατικό και οικονομικό επίπεδο, στην **εκπόνηση μελέτης για την καταγραφή του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της περιοχής**, εξετάζοντας βάσει των ευρημάτων, τις πιθανές επιπτώσεις στην υγεία και σε σχετική σύσκεψη ημερ. 23 Οκτωβρίου 2018 στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, αποφασίστηκε και η συμβολή του εν λόγω Υπουργείου στην εκπόνηση της μελέτης. Στις 26 Νοεμβρίου 2018 και το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων απάντησε θετικά στο να συμβάλει τεχνοκρατικά και οικονομικά στην εκπόνηση της μελέτης.¹³
12. Κατόπιν σειράς συναντήσεων και συσκέψεων την περίοδο Απριλίου – Σεπτεμβρίου 2019, ο Δήμος Ιδαλίου ανέλαβε να επωμιστεί το κόστος πραγματοποίησης βιβλιογραφικής μελέτης, πριν από την εκπόνηση της κανονικής μελέτης, με θέμα **«Περιβαλλοντική Επιβάρυνση με Έμφαση στην Ποιότητα του Αέρα στην Περιοχή των 5 Βιομηχανικών Ζωνών Λευκωσίας και των Εφαπτόμενων Οικιστικών Περιοχών»**, ενώ η Αναπτυξιακή Εταιρεία Λευκωσίας ανέλαβε την προκήρυξη προσφορών εκ μέρους του Δήμου, βάσει των νενομισμένων διαδικασιών.¹⁴
13. Σε επιστολή της προς τα εμπλεκόμενα Υπουργεία ημερομηνίας 27 Σεπτεμβρίου 2019, η Επιτροπος Περιβάλλοντος επεσήμανε, μεταξύ άλλων ότι:¹⁵

→ Οι **οσμές** που αναδύονται από τη βιομηχανική περιοχή **μυρίζουν άσφαλο**.

---

¹² Ίδια πιο πάνω επιστολή

¹³ Επιστολή Επιτρόπου Περιβάλλοντος προς τα ίδια Υπουργεία με αρ. φακ. 10.009.003, ημερομηνίας 27 Σεπτεμβρίου 2019

¹⁴ Ίδια πιο πάνω επιστολή

¹⁵ Ίδια πιο πάνω επιστολή

- Οι βιομηχανικές μονάδες βρίσκονται σε χαμηλότερο υψόμετρο από τις παρακείμενες κατοικίες και αναλόγως των συνθηκών που επικρατούν δημιουργείται **αποπνικτική ατμόσφαιρα**. Η δε επέκταση των φουγάρων των βιομηχανικών μονάδων καθ' ύψος ούτως ώστε να είναι πιο ψηλά από τις κατοικίες, δεν θα επιτρέψει στις βιομηχανικές μονάδες να λειτουργούν λόγω τεχνικών προβλημάτων.
- Οι βιομηχανικές ασφαλικές μονάδες **κατέχουν άδεια λειτουργίας** εντός των οχληρών βιομηχανικών ζωνών και **λόγω ελλειπών/ ανεπαρκών νομοθετικής ρύθμισης, δεν υπερβαίνουν τα όρια εκπομπών ρύπων**, αφού με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, **δεν υπάρχουν καθορισμένα όρια εκπομπών ρύπων από βιομηχανικές ασφαλικές μονάδες** και, συνακόλουθα, δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο εντός του οποίου να μπορεί να δράσει το ΤΕΕ.
- Σε περίπτωση λήψης νομικών μέτρων από τις τοπικές αρχές, δεν θα μπορέσουν να τεκμηριώσουν επιστημονικά στο Δικαστήριο ότι για τις οσμές ευθύνονται τα ασφαλικά.

Πρότεινε δε όπως, για την επίλυση του προβλήματος:

- Αποχαρακτηριστούν οι οχληρές βιομηχανικές ζώνες Τσερίου και Γερίου **από Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β**.
- Εξασφαλιστεί **προσωρινό διάταγμα αναστολής της αδειοδότησης επιπρόσθετων** βιομηχανικών αναπτύξεων στις οχληρές βιομηχανικές ζώνες Γερίου και Τσερίου, μέχρι τον αποχαρακτηρισμό τους.
- Οι παρόμοιου τύπου βιομηχανικές μονάδες εγκατασταθούν σε **νέα οχληρά βιομηχανική ζώνη**, η οποία θα σχεδιαστεί ορθά με προδιαγραφές αιεφόρου ανάπτυξης και θα είναι σωστά χωροθετημένη.
- Μελετηθεί η **άμεση αποζημίωση και συναίνεση για τη μετακίνηση** των δύο οχληρών βιομηχανικών μονάδων παραγωγής ασφάλτου, καθότι **οι ώρες λειτουργίας τους «ταυτίζονται με τα φαινόμενα αποπνικτικής ατμόσφαιρας και**

προκαλούν τη μεγαλύτερη κατά την άποψη μου μόλυνση του αέρα στην περιοχή».

- Τεθούν **αυστηροί όροι λειτουργίας** στις εν λόγω βιομηχανικές μονάδες, όπως συχνότητα αλλαγής φίλτρων, ωράριο λειτουργίας, αλλαγή ποιότητας καυσίμου που χρησιμοποιούν κλπ., **μέχρι** να καταστεί δυνατή η **μετακίνηση** τους.

- **Ολοκληρωθεί η μελέτη περιβαλλοντικού αποτυπώματος** των πέντε βιομηχανικών ζωνών και των γύρω οικιστικών περιοχών για τη **λήψη διορθωτικών μέτρων εάν αποδειχθούν προβλήματα** στον αέρα, το νερό και το έδαφος, καθότι ακόμη και αν οι δύο βιομηχανικές περιοχές αποχαρακτηριστούν, οι κάτοικοι θα εξακολουθούν να διαμένουν σε περιοχή που περιβάλλεται από πέντε βιομηχανικές περιοχές.

Δ. Πληροφορίες από εμπλεκόμενα Υπουργεία

Για σκοπούς διερεύνησης του παραπόνου, ζητήθηκαν τα σχόλια και οι απόψεις των Υπουργείων Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Υγείας και Εσωτερικών.

❖ Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος¹⁶

1. Το **Υπουργικό Συμβούλιο** σε συνεδρία του ημερομηνίας 2 Οκτωβρίου 2019, αποφάσισε τον **ορισμό Υπουργικής Επιτροπής**, αποτελούμενης από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Υγείας με σκοπό:
  - Να μελετήσει τη **δυνατότητα αλλαγής** του χαρακτηρισμού των οχληρών βιομηχανικών ζωνών Τσερίου και Γερίου, **από βιομηχανικές ζώνες Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β**.
  - Να **εξεύρει νέα οχληρή βιομηχανική ζώνη** με σωστή χωροθέτηση, **για μετεγκατάσταση** των υφιστάμενων μονάδων παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος.
  - Να μελετήσει τη **δυνατότητα παροχής κινήτρων για μετακίνηση** των δύο οχληρών βιομηχανικών μονάδων παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος.
  - Να διερευνήσει, σε συνεργασία με τους ιδιοκτήτες των μονάδων, **μέτρα για άμεσο μετριασμό των επιπτώσεων**, όπως συχνότητα αλλαγής φίλτρων, ωράριο λειτουργίας, αλλαγή ποιότητας καυσίμου.¹⁷

---

¹⁶ Επιστολή Γενικού Διευθυντή με αρ. φακ. 02.10.020.001, ημερομηνίας 4 Μαρτίου 2020

¹⁷ Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 85.280, ημερομηνίας 2 Οκτωβρίου 2019 (μη δημοσιευμένη)

2. Η **Υπουργική Επιτροπή** συνήλθε δύο φορές για την εξέταση του θέματος και αφού πραγματοποιήθηκαν σειρά συσκέψεων σε τεχνοκρατικό επίπεδο μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και συναντήσεις με τις δύο εταιρείες για ενημέρωσή τους για την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, κατέληξε στις εξής εισηγήσεις:

1. Στο **νέο Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας** θα πρέπει να καθοριστούν ονομαστικά συγκεκριμένες **κατηγορίες οχληρών βιομηχανικών μονάδων που θα εξαιρούνται από τις δύο βιομηχανικές περιοχές** αλλά θα μπορούν να χωροθετηθούν σε άλλη βιομηχανική ζώνη Κατηγορίας Α. Προς τούτο, το Τμήμα Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας προχώρησαν σε μια κατ' αρχήν αξιολόγηση του καταλόγου των βιομηχανικών αναπτύξεων Κατηγορίας Α και υπέβαλαν στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως **κατάλογο με αναπτύξεις Κατηγορίας Α που θεωρούνται οχληρές για τις παρακείμενες οικιστικές περιοχές**. Η εισήγηση της Υπουργικής Επιτροπής για το συγκεκριμένο ζήτημα είναι όπως υπάρχει **εξαίρεση ή/και εισαχθούν προϋποθέσεις/κριτήρια** στα Τοπικά Σχέδια Λευκωσίας, Τσερίου και Περιοχής Νότια της Λευκωσίας σε σχέση με τις εν λόγω αναπτύξεις.
2. Οι δύο μονάδες παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος **μπορούν να μετακινηθούν** σε συγκεκριμένες βιομηχανικές περιοχές που έχουν εντοπιστεί, όπως οι **βιομηχανικές ζώνες Κόσιης & Καλαβασού**, αφού εξασφαλιστούν οι απαιτούμενες περιβαλλοντικές και άλλες άδειες και εγκρίσεις.
3. Εξέταση της **παροχής οικονομικών κινήτρων με χρονικό ορίζοντα** για τη μετακίνηση των δύο μονάδων παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος.
4. Μελέτη του σχετικού Κανονισμού ώστε οι μονάδες παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος **να εμπίπτουν στην κατηγορία των «αδειοδοτημένων εγκαταστάσεων»** για να είναι νομικά εφικτός ο έλεγχός τους από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας.

5. Δεδομένου ότι κατά την αδειοδότηση των μονάδων δεν είχε γίνει οποιαδήποτε περιβαλλοντική μελέτη και λαμβανομένου υπόψη ότι κάποιες μονάδες είναι πεπαλαιωμένες, για την **έκδοση της ετήσιας άδειας λειτουργίας** βάσει του περί Δήμων Νόμου, να εξετάζεται το ενδεχόμενο **να απαιτείται η ετοιμασία περιβαλλοντικής διαχειριστικής μελέτης** για τη λειτουργία τους, **η οποία θα πρέπει να εγκρίνεται από το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας**.
6. Εντός Φεβρουαρίου 2020, η Υπουργική Επιτροπή **θα διαπραγματευόταν με τους ιδιοκτήτες των μονάδων** τη μετακίνησή τους και θα διερευνείτο το νομικό πλαίσιο στο οποίο θα στηριζόταν η παραχώρηση κινήτρων για τη μετακίνηση των μονάδων.
7. Σε σειρά συναντήσεων με τους ιδιοκτήτες των μονάδων, εξετάστηκε το ενδεχόμενο λήψης μέτρων για τον **άμεσο μετριασμό των επιπτώσεων από τη λειτουργία των δύο μονάδων**, όπως η αλλαγή του χρησιμοποιούμενου καυσίμου από μαζούτ σε ντίζελ. Επί του προκειμένου, οι εκπρόσωποι των δύο μονάδων **«επεσήμαναν ότι η μετάβαση από μαζούτ σε ντίζελ δεν θα μειώσει τις οσμές, οι οποίες προέρχονται από την επεξεργασία ασφάλτου και ότι η βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης μπορεί να επιτευχθεί με τεχνολογική αναβάθμιση των μονάδων, κάτι το οποίο κρίνεται ως ασύμφορο δεδομένης της απόφασης για μετακίνηση των μονάδων»**.
3. Στις 17 Φεβρουαρίου 2020, η **Υπουργική Επιτροπή** είχε συνάντηση με τις δύο εταιρείες, για συζήτηση των όρων μετακίνησης των εργοστασίων τους σε άλλες περιοχές. Για το αποτέλεσμα της συνάντησης ενημερώθηκε το Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο αποφάσισε τον ορισμό **Επιτροπής** αποτελούμενης από τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Εσωτερικών και Οικονομικών και τη Γενική Λογίστρια, για να **διαπραγματευτεί** με τις δύο εταιρείες τους **οικονομικούς όρους για τη μετακίνηση** των μονάδων τους.

❖ Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων¹⁸

1. Το 2017, Λειτουργοί του ΤΕΕ διενήργησαν **μετρήσεις συγκέντρωσης Ολικού Οργανικού Άνθρακα (TOC)** στα φουγάρα των εγκαταστάσεων των μονάδων, για διερεύνηση τυχόν σημαντικών εκπομπών, με σκοπό την πιθανή τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας και την εισαγωγή ορίου εκπομπής για TOC. Από τα αποτελέσματα των μετρήσεων **καταδείχθηκαν πολύ χαμηλές** εκπομπές TOC και δεν κρίθηκε αναγκαίο να γίνουν ενέργειες για τροποποίηση της νομοθεσίας
2. Το δεύτερο εξάμηνο του 2019, διαπιστευμένη εταιρεία διενήργησε εκ μέρους του ΤΕΕ, **μετρήσεις σκόνης, TOC, διοξειδίου του θείου (SO₂) και πολυκυκλικών αρωματικών υδρογονανθράκων (PAH's)** στο φουγάρο της μονάδας στη βιομηχανική περιοχή Τσερίου, από τις οποίες καταδείχθηκε πως οι εκπομπές σκόνης βρίσκονταν **εντός των καθορισμένων από τη νομοθεσία ορίων**, ενώ οι εκπομπές των υπόλοιπων ρύπων για τους οποίους δεν υπάρχει σχετική ευρωπαϊκή ή εθνική νομοθεσία, ήταν **πολύ χαμηλές**.
3. Στην περίπτωση που το ΤΕΕ κληθεί να διεξάγει νέες μετρήσεις, αυτές θα αφορούν τους ρύπους *«που προβλέπονται από τη νομοθεσία και όχι οποιοδήποτε άλλο ρύπο, αφού **διαθέτει όργανα για μετρήσεις ατμοσφαιρικών ρύπων που έχει υποχρέωση να παρακολουθεί με βάση τη νομοθεσία για την ποιότητα του αέρα για τους οποίους υπάρχουν νομοθετημένα όρια**»*.
4. Από το 2012 μέχρι και σήμερα, το ΤΕΕ διενήργησε **συνολικά 34 επιθεωρήσεις** στις δύο μονάδες κατά τις οποίες ελέγχθηκαν, μεταξύ άλλων, θέματα συντήρησης που συνδέονται με τη ρύπανση του αέρα.
5. Βάσει των παρατηρήσεων των Λειτουργών του ΤΕΕ, *«φαίνεται ότι **πιθανές πηγές οσμών** από τη λειτουργία των δύο μονάδων*

---

¹⁸ Επιστολή Γενικού Διευθυντή με αρ. φακ. 02.10.005.001, ημερομηνίας 24 Μαρτίου 2020

ασφάλτου, είναι κυρίως η **πτώση έτοιμης ασφάλτου** από τον ιμάντα μεταφοράς στο σιλό αποθήκευσης, η πτώση έτοιμης ασφάλτου από το σιλό αποθήκευσης στα φορτηγά και από το φουγάρο παραγωγής ασφάλτου **λόγω ατελούς καύσης του καυσίμου (μαζούτ)**».

6. Για την **άμεση αντιμετώπιση ή απάμβλυνση** του προβλήματος, το ΤΕΕ εισηγείται τεχνικά μέτρα, τα οποία «**τυγχάνουν μελέτης από τους φορείς εκμετάλλευσης των ασφαλικών μονάδων**», όπως:
  - **Μεταφορά με αγωγό των αναθυμιάσεων ασφάλτου** από τον ιμάντα μεταφοράς στο σιλό αποθήκευσης και στη συνέχεια καύση τους στον καυστήρα.
  - **Αντικατάσταση του καυστήρα μαζούτ με καυστήρα ντίζελ** για καθαρότερη καύση και μείωση των οσμών από το φουγάρο παραγωγής ασφάλτου, «**ώστε οι ρύποι που θα εκπέμπονται από τα φουγάρα να είναι μειωμένοι**».
7. Στη βάση των οδηγιών της Υπουργικής Επιτροπής, το ΤΕΕ εξετάζει το **ενδεχόμενο τροποποίησης της νομοθεσίας** για περίληψη των **μονάδων παραγωγής ασφάλτου στις «αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις»**, ώστε να είναι εφικτή η προσθήκη επιπρόσθετων και αυστηρότερων όρων λειτουργίας, «**λόγω των συχνών παραπόνων που γίνονται κυρίως για την περιοχή Ιδαλίου, χωρίς ωστόσο να αποκλείεται το ενδεχόμενο πρόκλησης οχληρίας από τη χωροθέτηση των ασφαλικών και των οικιστικών περιοχών**».
8. Ο διαγωνισμός για τη διενέργεια της **Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στην Περιοχή** θα προκηρυσσόταν σύντομα (από το Μάρτιο του 2020), ούτως ώστε αυτή να ολοκληρωθεί **πριν το τέλος του τρέχοντος έτους**.

E. Πληροφορίες από Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Σε σχέση με τη νομιμότητα των δύο μονάδων παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος, λήφθηκαν πληροφορίες από τις τοπικές αρχές εντός των διοικητικών ορίων των οποίων βρίσκονται οι δύο μονάδες, δηλαδή από τους Δήμους Γερίου και Τσερίου.

❖ Δήμος Γερίου

Ο Δήμαρχος Γερίου σε τηλεφωνική επικοινωνία με Λειτουργό του Γραφείου μας τον πληροφόρησε ότι η μονάδα παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος που βρίσκεται εντός των δημοτικών ορίων του Δήμου Γερίου, **ανηγέρθηκε νόμιμα πριν από 30 περίπου χρόνια** και η οικιστική περιοχή του Δήμου Ιδαλίου που επηρεάζεται από τη λειτουργία της μονάδας, χωροθετήθηκε στη συνέχεια. Συνακόλουθα, πρόσθεσε, οι ιδιοκτήτες της εν λόγω μονάδας **δεν ευθύνονται για τη χωροθέτηση της οικιστικής ζώνης** στην συγκεκριμένη περιοχή.

Με βάση δε σχετική επιστολή¹⁹ του Δημάρχου προς το Υπουργείο Εσωτερικών, κατόπιν σχετικού ελέγχου «**δεν έχει διαπιστωθεί να υπάρχει οποιαδήποτε μη αδειοδοτημένη κατασκευή/υποστατικό**» στη συγκεκριμένη μονάδα.

Περαιτέρω, η **άδεια λειτουργίας** της μονάδας έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2019 και **το Δημοτικό Συμβούλιο έχει ήδη εγκρίνει την ανανέωσή** της για το τρέχον έτος, με το χρονικό περιθώριο για την πληρωμή/ανανέωση της άδειας λειτουργίας τις 30 Ιουνίου 2020.²⁰

Σε σχέση με την **πρόκληση οχληρίας** από τη λειτουργία τις συγκεκριμένης μονάδας, ο Δήμαρχος πληροφόρησε το Λειτουργό του Γραφείου μας πως από την οχληρία **δεν επηρεάζεται η οικιστική περιοχή και οι κάτοικοι του Δήμου Γερίου**, εντούτοις, ο Δήμος επιθυμεί την απομάκρυνση της από τα δημοτικά του όρια.

---

¹⁹ Επιστολή Δημάρχου Γερίου προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών με αρ. φακ. (Υπουργείου) 01-10-002-001, ημερομηνίας 30 Απριλίου 2020

²⁰ Ίδια πιο πάνω επιστολή

❖ Δήμος Τσερίου

Η μονάδα παραγωγής ασφαλτικού σκυροδέματος που βρίσκεται εντός των δημοτικών ορίων του Δήμου Τσερίου, **ανεγέρθηκε**, όπως ανέφερε ο Δήμαρχος Τσερίου, πριν από αρκετά χρόνια και αφότου **είχαν εξασφαλιστεί οι αναγκαίες άδειες πολεοδομική και οικοδομική.**

Στις 30 Δεκεμβρίου 2015, ο Δήμος εξέδωσε **πιστοποιητικό μη εξουσιοδοτημένων εργασιών** για την εν λόγω μονάδα επειδή, όπως είχε διαπιστωθεί, υπήρχαν κατασκευές που δεν συνάδαν με τα εγκεκριμένα σχέδια και δεν είχαν υλοποιηθεί οι όροι που είχε θέσει η Πυροσβεστική Υπηρεσία.²¹

Ακολουθως, **(α)** στις 29 Ιουλίου 2016 εκδόθηκε πολεοδομική άδεια με αρ. ΛΕΥ/00394/2016, **(β)** στις 17 Μαΐου 2017 η άδεια οικοδομής με αρ. 000364 για προσθήκη γραφείων στην υφιστάμενη μονάδα και **(γ)** στις 20 Ιουνίου 2017, υποβλήθηκε **αίτηση** στο Δήμο για **χορήγηση πιστοποιητικού έγκρισης** και όλες οι απόψεις που λήφθηκαν σε σχέση με την αίτηση, πλην των απόψεων της Α.Η.Κ., ήταν θετικές.²²

Στο παρόν στάδιο, **εκκρεμούν η προσκόμιση πιστοποιητικού καταλληλόλητας για την ηλεκτρολογική εγκατάσταση από την ΑΗΚ και η υλοποίηση όρων που είχαν τεθεί στις πιο πάνω άδειες**, ενώ η μονάδα φαίνεται ότι **έχει ανεγερθεί σε διαφορετική θέση** από την εγκεκριμένη.²³

Σύμφωνα με τον Δήμαρχο, κατόπιν συνεννόησης του Δήμου με τον Νομικό του Σύμβουλο, πρόσφατα **αποστάληκε** στην ιδιοκτήτρια εταιρεία της μονάδας **ειδοποίηση για υλοποίηση** των πιο πάνω.

Ο Δήμαρχος ανέφερε επίσης στον Λειτουργό του Γραφείου μου, τα ακόλουθα:

---

²¹ Επιστολή Δημάρχου Τσερίου προς το Υπουργείο Εσωτερικών με αρ. φακ. 829/2013/9.5.2, ημερομηνίας 24 Απριλίου 2020

²² Ίδια πιο πάνω επιστολή

²³ Ίδια πιο πάνω επιστολή

- Η καθυστέρηση του Δήμου να ενεργήσει ως ανωτέρω, έγκειται στο γεγονός ότι ο Δήμος **δεν διαθέτει δικό του Τεχνικό Τμήμα** και μέχρι πρόσφατα αγόραζε υπηρεσίες **από το Δήμο Λακατάμιας**.
- Ο Δήμος **ζήτησε την υποβάθμιση της βιομηχανικής ζώνης** εντός των δημοτικών του ορίων από Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β, αλλά το **Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας** τους γνωστοποίησε το 2017 ότι κάτι τέτοιο **δεν ήταν εφικτό** (βλ. και Β.7 ανωτέρω).
- Ο Δήμος δεν έλαβε προηγουμένως οποιαδήποτε μέτρα επειδή το θέμα συζητείτο ενώπιον της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής και **ανέμενε την κατάληξη των συζητήσεων** για μετακίνηση της μονάδας με την καταβολή αποζημιώσεων.
- Η **οχληρία** που προκαλείται από τη λειτουργία της μονάδας **δεν επηρεάζει το Δήμο Τσερίου**, αφού η μονάδα απέχει περί τα 3 χιλιόμετρα από την οικιστική περιοχή, μεταξύ της βιομηχανικής ζώνης και της οικιστικής περιοχής παρεμβάλλεται το πεδίο βολής που βρίσκεται σε ύψωμα και η φορά των ανέμων κατευθύνει τους ρύπους προς στην οικιστική περιοχή του Δήμου Ιδαλίου. Εντούτοις, ο Δήμος είναι **σε συνεχή επικοινωνία και συνεργασία με τους επηρεαζόμενους κατοίκους** του Δήμου Ιδαλίου και επιθυμεί την άρση της οχληρίας που προκαλείται από τη συγκεκριμένη μονάδα.
- Η ύπαρξη της μονάδας στη βιομηχανική ζώνη αποτελεί **αποτρεπτικό παράγοντα** για την εγκατάσταση άλλων επιχειρήσεων στην περιοχή, με επακόλουθο ο Δήμος να χάνει έσοδα.
- Η συγκεκριμένη μονάδα **δεν κατέχει άδεια λειτουργίας²⁴ από το 2015**.

---

²⁴ Σχετική αναφορά γίνεται και στην πιο πάνω επιστολή

❖ Δήμος Λακατάμιας

Σημειώνεται ότι, ενόψει της αναφοράς του Δημάρχου Τσερίου ότι ο Δήμος προέβαινε στην αγορά υπηρεσιών τεχνικής φύσης από το Δήμο Λακατάμιας, **συγκεκριμένα ερωτήματα** που αφορούν την πιο πάνω μονάδα παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος, τέθηκαν **υπόψη της Δημάρχου Λακατάμιας**.

Η Δήμαρχος μας πληροφόρησε ότι «ο Δήμος Λακατάμιας είχε συμβληθεί με το Δήμο Τσερίου για **παροχή υπηρεσιών τεχνικής φύσεως** για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα και **έχουν τερματιστεί** από τις 18/11/2019. Ως εκ τούτου ο Δήμος **δεν τηρεί οποιοδήποτε αρχείο** τόσον σε σχέση με τα ζητούμενα στοιχεία όσον και για οποιοσδήποτε άλλες υποθέσεις έτυχαν χειρισμού κατά τις πιο πάνω περιόδους».²⁵

Συνακόλουθα, «ο Δήμος δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί σ' ότι αφορά τα στοιχεία/διευκρινίσεις» που ζητήθηκαν καθότι «θεωρούμε ότι είναι **καθαρά αρμοδιότητα του Δήμου Τσερίου και των τεχνικών/μηχανικών** που σήμερα προσφέρουν αντίστοιχες υπηρεσίες».²⁶

---

²⁵ Επιστολή Δημάρχου Λακατάμιας με αρ. φακ. Δ.Λ.0.0.1, ημερομηνίας 28 Μαΐου 2020

²⁶ Ίδια πιο πάνω επιστολή

ΣΤ. Νομοθεσία

❖ **Περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμος**

Ο περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμος [Ν. 187(Ι)/2002] τέθηκε σε εφαρμογή για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες και αποσκοπεί στην **πρόληψη, μείωση και έλεγχο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης** από εγκαταστάσεις, «για την καλύτερη **προστασία της υγείας και της ευημερίας του πληθυσμού** και για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, της πανίδας και της χλωρίδας στη Δημοκρατία».²⁷

Με βάση τον Ν. 187(Ι)/2002, «**ατμοσφαιρική ρύπανση**» σημαίνει «την άμεση ή έμμεση εισαγωγή στον ατμοσφαιρικό αέρα, από τον άνθρωπο, ουσιών ή ενέργειας που έχουν ως αποτέλεσμα βλαβερές επιπτώσεις τέτοιας φύσεως που **ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την υγεία του ανθρώπου**, να βλάψουν τους βιολογικούς πόρους και τα οικοσυστήματα, να φθείρουν τα υλικά αγαθά και να βλάψουν ή να επέμβουν στις ανέσεις του κοινού, καθώς και στις άλλες νόμιμες χρήσεις του περιβάλλοντος».²⁸

Στον Ν. 187(Ι)/2002 καθορίζονται οι **«αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις»** δηλαδή οι εγκαταστάσεις στις οποίες εκτελούνται δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο **Παράρτημα ΙΙ του Νόμου** και ως εκ τούτου χρειάζεται να εξασφαλίσουν **άδεια αέριων αποβλήτων** από τον Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.²⁹

Για τις υπόλοιπες εγκαταστάσεις που οι δραστηριότητες τους δεν εμπίπτουν σ' αυτές που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙ του Νόμου, **δεν απαιτείται η εξασφάλιση άδειας αέριων εκπομπών** από τον Υπουργό. Πρόκειται, δηλαδή για **«μη αδειοδοτημένες**

---

²⁷ Άρθρο 3 του Ν. 187(Ι)/2002

²⁸ Άρθρο 2 του Ν. 187(Ι)/2002

²⁹ Άρθρα 2 και 8 του Ν. 187(Ι)/2002

εγκαταστάσεις» και οι όροι λειτουργίας καθορίζονται με Κανονισμούς που εκδίδονται με βάση το άρθρο 21 του Νόμου.³⁰

Σε σχέση με τις υπό εξέταση περιπτώσεις, το Παράρτημα II δεν περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που εκτελούνται από τις **εγκαταστάσεις ασφαλικού σκυροδέματος** και συνεπώς, οι εγκαταστάσεις αυτές **δεν υποχρεούνται να εξασφαλίσουν άδεια αέριων εκπομπών**.

Η δε **λειτουργία των εγκαταστάσεων ασφαλικού σκυροδέματος** καθορίζεται από τους **περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας (Μη Αδειοδοτημένες Εγκαταστάσεις) Κανονισμούς του 2004 έως 2018**, μόνο σε ότι αφορά στα **όρια εκπομπής σκόνης** και όχι αναφορικά με τα όρια εκπομπής αέριων αποβλήτων.³¹ Ο έλεγχος της εφαρμογής των προνοιών των εν λόγω Κανονισμών, γίνεται από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας.

Σημειώνεται ότι στις 23 Απριλίου 2020, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας είχε θέσει, κατόπιν σχετικής **εισήγησης της Υπουργικής Επιτροπής** και για διάστημα τεσσάρων εβδομάδων σε **δημόσια διαβούλευση προσχέδιο Κανονισμών**³² με τίτλο «Οι περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας (Μη Αδειοδοτούμενες Εγκαταστάσεις) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2020» και **προσχέδιο Διατάγματος**³³ με τίτλο «Το περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας (Τροποποίηση του Παραρτήματος II του Νόμου) Διάταγμα του 2020».

Σκοπός των εν λόγω προσχεδίων είναι, σύμφωνα με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, **«η τροποποίηση των περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμων του 2002 έως 2018 ώστε στις αδειοδοτούμενες εγκαταστάσεις να περιλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος**.

---

³⁰ Άρθρο 2 του Ν. 187(Ι)/2002

³¹ Παράγραφος Γ του Παραρτήματος Ι των Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας (Μη Αδειοδοτημένες Εγκαταστάσεις) Κανονισμών

³² [http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/D39E9EDC07D64221C2258553003518E4/\\$file/Prosxedio%20Kanonismon.pdf](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/D39E9EDC07D64221C2258553003518E4/$file/Prosxedio%20Kanonismon.pdf)

³³ [http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/D39E9EDC07D64221C2258553003518E4/\\$file/Prosxedio%20Diatagmatos.pdf](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/D39E9EDC07D64221C2258553003518E4/$file/Prosxedio%20Diatagmatos.pdf)

Με τη συμπερίληψη των εγκαταστάσεων αυτών στις αδειοδοτούμενες εγκαταστάσεις, το **Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας Θα μπορεί να επιβάλει**, μέσω της διαδικασίας έκδοσης των Αδειών Εκπομπής Αερίων Αποβλήτων, **συγκεκριμένους όρους λειτουργίας**, οι οποίοι θα περιλαμβάνουν οριακές τιμές εκπομπής για αέρια απόβλητα και άλλα διαχειριστικά μέτρα.³⁴

❖ **Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος & Τοπικά Σχέδια**

Τα άρθρα 14 και 15 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, παρέχουν στον Υπουργό Εσωτερικών την εξουσία να προβαίνει σε **αναθεώρηση ή τροποποίηση**, αντίστοιχα, των **ισχυόντων Τοπικών Σχεδίων, συμπεριλαμβανομένων και των πολεοδομικών ζωνών** στις περιοχές στις οποίες ισχύει το εκάστοτε Τοπικό Σχέδιο.

Ειδικότερα, πριν από την τροποποίηση Τοπικού Σχεδίου, ο Υπουργός οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις απόψεις και εισηγήσεις οποιουδήποτε προσώπου, σώματος ή αρχής που υποβάλλονται σ' αυτόν³⁵ και ακολούθως, αντίγραφο του Σχεδίου κατατίθεται στο γραφείο κάθε τοπικής αρχής, η περιοχή της οποίας εμπίπτει στην περιοχή του Σχεδίου, στο γραφείο της οικείας Επαρχιακής Διοίκησης αλλά και στα κεντρικά, καθώς επίσης στο οικείο Επαρχιακό Γραφείο του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως³⁶ και ακολούθως δημοσιεύεται σχετική γνωστοποίηση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και σε δύο τουλάχιστον καθημερινές εφημερίδες ενώ αναρτάται στον πίνακα γνωστοποιήσεων ή άλλα περίοπτα σημεία στο Γραφείο του Έπαρχου, του Επαρχιακού Γραφείου Πολεοδομίας και Οικήσεως και της τοπικής αρχής.

---

³⁴ Πληροφορίες από την ιστοσελίδα του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας:
<http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/D39E9EDC07D64221C2258553003518E4?OpenDocument>

³⁵ Εδάφιο (1) του άρθρου 18 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου

³⁶ Εδάφιο (2) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

Με την εν λόγω γνωστοποίηση πληροφορείται το κοινό ότι το Τοπικό Σχέδιο είναι διαθέσιμο προς επιθεώρηση, κατά πάντα εύλογο χρόνο.³⁷

Το Τοπικό Σχέδιο στο οποίο αφορά η γνωστοποίηση, τίθεται σε ισχύ την ημέρα δημοσίευσης της στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας τήρησης των προαναφερθέντων³⁸ και εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας, μπορούν να υποβληθούν γραπτώς στον Υπουργό αιτιολογημένες ενστάσεις βασιζόμενες σε συγκεκριμένους λόγους.³⁹

Μετά την πάροδο της πιο πάνω προθεσμίας, ο Υπουργός εξετάζει τις ενστάσεις εντός περιόδου δεκατεσσάρων μηνών και υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο το Τοπικό Σχέδιο, μαζί με τις ενστάσεις που υποβλήθηκαν, καθώς και τις δικές του παρατηρήσεις και συστάσεις.⁴⁰

Το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εξουσία είτε να επικυρώσει το Τοπικό Σχέδιο ως έχει είτε να επιφέρει σε αυτό τις κατά την κρίση του αναγκαίες τροποποιήσεις.⁴¹ Αντίγραφα του εγκεκριμένου Τοπικού Σχεδίου, κατατίθενται στα γραφεία κάθε τοπικής αρχής, η περιοχή της οποίας εμπίπτει στην περιοχή του Σχεδίου, στο γραφείο της οικείας Επαρχιακής Διοίκησης, στα Κεντρικά και στο οικείο Επαρχιακό Γραφείο του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ενώ δημοσιεύεται στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας και κατ' άλλο τρόπο που τυχόν θα ορίσει το Υπουργικό Συμβούλιο, σχετική γνωστοποίηση με την οποία καθίσταται γνωστό ότι το Τοπικό Σχέδιο είναι διαθέσιμο προς επιθεώρηση, κατά πάντα εύλογο χρόνο.⁴²

Οι τροποποιήσεις των Τοπικών Σχεδίων τίθενται σε ισχύ κατά την ημέρα δημοσίευσης της πιο πάνω γνωστοποίησης στην επίσημη

---

³⁷ Εδάφιο (3) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

³⁸ Εδάφιο (4) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

³⁹ Εδάφιο (5) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

⁴⁰ Εδάφιο (6) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

⁴¹ Εδάφιο (7) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

⁴² Εδάφιο (8) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

εφημερίδα της Δημοκρατίας και τήρησης των προαναφερθέντων, κατά τρόπο όμως που να μην επηρεάζονται πράξεις ή παραλείψεις που έγιναν δυνάμει της πρώτης γνωστοποίησης.⁴³

❖ **Παραρτήματα Τοπικών Σχεδίων**

Στο Παράρτημα Α των Παραρτημάτων των Τοπικών Σχεδίων, οι **βιομηχανικές αναπτύξεις** διαχωρίζονται σε **Κατηγορίας Α, Β ή Γ**, αναλόγως της φύσης των εργασιών που διεξάγονται στις εγκαταστάσεις τους ή/και των τυχόν επιπτώσεων στο περιβάλλον από τις εργασίες αυτές.

Οι βιομηχανικές αναπτύξεις **Κατηγορίας Α**, αφορούν τις βιομηχανικές αναπτύξεις στις οποίες διεξάγονται **εργασίες** που περιλαμβάνονται στον **Κατάλογο Βιομηχανικών Αναπτύξεων Κατηγορίας Α**, καθώς και οποιαδήποτε ανάπτυξη στην οποία διεξάγονται εργασίες που μπορεί να επιφέρουν παρόμοιες **δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον**.

Στην παράγραφο 5 (Διύλιση Πετρελαίου, Καθαρισμός Φυσικού Αερίου, Παραγωγική Επεξεργασία Άνθρακα) του υπό αναφορά Καταλόγου, περιλαμβάνονται και οι **διεργασίες παραγωγής, διαμόρφωσης και σχηματισμού μιγμάτων με αδρανή υλικά, πίσσα κάθε είδους και βαρέα κλάσματα διύλισης πετρελαίου (ασφαλτομείγματα), συμπεριλαμβανομένων και των εργασιών επαναξιοποίησης οποιουδήποτε παραπροϊόντος/ υποπροϊόντος που περιέχει πίσσα ή/και βαριά κλάσματα πετρελαίου**.

Κατά συνέπεια και δεδομένου ότι οι εργασίες που εκτελούνται στις μονάδες παραγωγής **ασφαλτικού σκυροδέματος**, φαίνεται να εμπίπτουν στην πιο πάνω παράγραφο, οι εν λόγω μονάδες **αφορούν βιομηχανικές αναπτύξεις Κατηγορίας Α**.

---

⁴³ Εδάφιο (9) του άρθρου 18 ίδιου Νόμου

Οι βιομηχανικές αναπτύξεις Κατηγορίας Α επιτρέπονται, κατά κανόνα σε βιομηχανικές ζώνες Κατηγορίας Α.

❖ **Περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμος**

Σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 3 του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, η ανέγερση οικοδομής και η διενέργεια προσθηκομετατροπών σε οικοδομή χωρίς την εξασφάλιση άδειας οικοδομής, απαγορεύονται.⁴⁴

Επίσης, το εδάφιο (1) του άρθρου 10 του ίδιου Νόμου, ορίζει ότι κανένα πρόσωπο δεν κατέχει ή χρησιμοποιεί οικοδομή χωρίς την έκδοση πιστοποιητικού έγκρισής της. Απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση του εν λόγω πιστοποιητικού, είναι η εξασφάλιση άδειας οικοδομής και η υλοποίηση της ανάπτυξης σύμφωνα με τους όρους της εν λόγω άδειας.

Οποιοδήποτε πρόσωπο παραβιάζει τις διατάξεις των εν λόγω άρθρων του Νόμου διαπράττει ποινικό αδίκημα.⁴⁵

❖ **Περί Δήμων Νόμος**

Με βάση τον περί Δήμων Νόμο, ο εκάστοτε Δήμος έχει καθήκον να **ρυθμίζει, ελέγχει, περιορίζει ή απαγορεύει** οιοδήποτε επιτήδευμα, επιχείρηση, επάγγελμα ή εργασία η οποία δυνατόν να είναι **επιβλαβής για τη δημόσια υγεία, ή πηγή δημοσίου κινδύνου ή οχληρίας ή ενοχλήσεως** των προσώπων που διαμένουν στην περιοχή, ή για το δημόσιο συμφέρον.⁴⁶

---

⁴⁴ Παράγραφοι (β) και (ε) του εδαφίου (1) του άρθρου 3 του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου

⁴⁵ Άρθρο 20 του ίδιου Νόμου

⁴⁶ Εδάφιο (ιζ) του άρθρου 84 του περί Δήμων Νόμου

Σύμφωνα με το ίδιο Νόμο, στα καθήκοντα του Δήμου περιλαμβάνεται και η πρόνοια για την καθαριότητα και υγιεινή κατάσταση του Δήμου και η **λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την περιστολή οποιασδήποτε οχληρίας**.⁴⁷

Ο όρος «**οχληρία**» περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

- Οποιοδήποτε εργοστάσιο, εργαστήριο, τόπο εργασίας ή υποστατικό εργασίας, τα οποία δεν εξαιρίζονται ώστε να καθιστούν αβλαβή, όσο είναι πρακτικώς δυνατό, οποιαδήποτε **αέρια, ατμούς, σκόνη** ή άλλες ακαθαρσίες που παράγονται κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της εργασίας εντός αυτών, τα οποία **συνιστούν οχληρία ή είναι επιβλαβή για την υγεία ή επιζήμια για τις ανέσεις της περιοχής**.⁴⁸
- Οποιαδήποτε **καπνοδόχο** που εκπέμπει **καπνό** σε τέτοια ποσότητα ώστε να συνιστά οχληρία ή να είναι επιζήμια για την υγεία ή για τις ανέσεις της περιοχής.⁴⁹

Όταν το Δημοτικό Συμβούλιο λάβει πληροφορίες αναφορικά με την ύπαρξη οχληρίας και αφού ικανοποιηθεί ότι η οχληρία πράγματι υφίσταται, **επιδίδει ειδοποίηση** στο πρόσωπο που με τις πράξεις, παραλείψεις ή ανοχή του προκαλείται ή συνεχίζεται η οχληρία, καλώντας το να **άρει την οχληρία εντός καθορισμένης προθεσμίας**. Όταν δε η οχληρία είναι **επείγουσας φύσεως** που για την άρση της απαιτείται η λήψη αμέσων μέτρων για τη **δημόσια υγεία ή τις ανέσεις της περιοχής**, ο Δήμαρχος *«δύνатаι να ενεργή αντί του συμβουλίου, αλλ' ούτος πληροφορεί ευθύς αμέσως περί πασών των ενεργειών αυτού το συμβούλιον εντός της προθεσμίας της αναφερομένης εις την ειδοποίησιν»*. Στην περίπτωση που το πρόσωπο εξαιτίας του οποίου προκαλείται η οχληρία δεν μπορεί να εντοπιστεί, ο Δήμαρχος δύναται να δώσει οδηγίες για την άμεση άρση της.⁵⁰

---

⁴⁷ Εδάφιο (ζ) του άρθρου 84 του ίδιου Νόμου

⁴⁸ Εδάφιο (στ) του άρθρου 91 του ίδιου Νόμου

⁴⁹ Εδάφιο (ζ) του άρθρου 91 του ίδιου Νόμου

⁵⁰ Άρθρο 92 του ίδιου Νόμου

Σύμφωνα δε με το **άρθρο 103 του περί Δήμων Νόμου**, κανένα πρόσωπο δεν διατηρεί εντός των δημοτικών ορίων οποιουδήποτε Δήμου «οποιαδήποτε **οικοδομή ή χώρο ή υποστατικό**, εντός των οποίων ασκείται οποιαδήποτε **επιχείρηση, βιομηχανία, εμπόριο, επάγγελμα ή επιτήδευμα**»,⁵¹ εκτός εάν εξασφαλίσει **άδεια λειτουργίας** από το Δήμο.

Για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας, η υπό αναφορά οικοδομή ή χώρος ή υποστατικό πρέπει **να πληροί τις διατάξεις των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας και περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμων**,⁵² δηλαδή να κατέχει τα αναγκαίες άδειες και πιστοποιητικά που προβλέπονται στους εν λόγω Νόμους.

Στην δε περίπτωση που τα πιο πάνω παύσουν να ισχύουν, δηλαδή παραβιαστούν οι διατάξεις των πιο πάνω Νόμων, ο Δήμος **δύναται να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας**.⁵³

Οποιοδήποτε πρόσωπο παραβιάζει τα πιο πάνω, διαπράττει **αδίκημα**⁵⁴ και σε περίπτωση λήψης δικαστικών μέτρων εναντίον του, «**το δικαστήριο δύναται, τη αιτήσει του ενδιαφερομένου δήμου, να εκδίδει προσωρινό διάταγμα για την αναστολή της λειτουργίας η οποία γίνεται χωρίς άδεια**».⁵⁵

---

⁵¹ Εδάφιο (1) του άρθρου 103 του ίδιου Νόμου

⁵² Εδάφιο (2) του άρθρου 103

⁵³ Επιφύλαξη του εδαφίου (2) του άρθρου 103

⁵⁴ Εδάφιο (3) του άρθρου 103

⁵⁵ Εδάφιο (4) του άρθρου 103+-----

Ζ. Δικαίωμα στη Ζωή και Περιβάλλον

1. Η **προστασία του περιβάλλοντος** είναι δικαίωμα το οποίο, αν και δεν εκπηγάζει αυτοτελώς από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, εντούτοις τυγχάνει **νομικής προστασίας και κατοχύρωσης**.⁵⁶
2. Ειδικότερα, με βάση τη Νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, «...**το φυσικό περιβάλλον είναι άρρηκτα συνυφασμένο με το δικαίωμα στη ζωή**, που διακηρύσσει και διασφαλίζει το Άρθρο **7.1 του Συντάγματος** και που έχει ως πρότυπο το Άρθρο **2(1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** [...] το περιβάλλον...**συναρτάται...με την ποιότητα ζωής του ανθρώπου** [...] το περιβάλλον θεωρείται πια και αντιμετωπίζεται σαν **παγκόσμιο κοινωνικό αγαθό** που χρήζει νομικής προστασίας...».⁵⁷
3. Περαιτέρω, «...**το δικαίωμα της ζωής** αναμφίβολα εκτείνεται στο δικαίωμα της προσωπικότητας. Κάθε άτομο δεν αποτελεί μόνο μια βιολογική μονάδα, αλλά μια προσωπικότητα που ζει και δρα μέσα στο **περιβάλλον** του. Η εξέλιξη της τεχνολογίας και ο τρόπος με τον οποίο κάθε **δυσμενής αλλαγή του περιβάλλοντος** μπορεί να επηρεάσει τη ζωή μας, ακόμα κι' αν η πηγή της μόλυνσης είναι στην άλλη άκρη της γης, **μεγαλώνει την εμβέλεια του δικαιώματος αυτού** [...] στην Κύπρο δεν έχουμε ... συνταγματική διάταξη που να προστατεύει άμεσα το περιβάλλον, όμως, όπως έχει παρατηρηθεί από τη νομολογία, **το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος άπτεται του συνταγματικού δικαιώματος της απόλαυσης της ζωής** [...] το θέμα του φυσικού περιβάλλοντος έχει κολοσσιαία σημασία, γιατί η διαφύλαξή του είναι **άμεσα συνδεδεμένη με την καλή ποιότητα ζωής**...».⁵⁸

---

⁵⁶ Caraiiba Trading Company Ltd v. Κυπριακής Δημοκρατίας (2009) 3 ΑΑΔ 310, 9/6/2009

⁵⁷ Fontana Amorosa Coast Ltd v. Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω Υπουργικού Συμβουλίου, Υποθεση Αρ. 8/2009, 26/9/2013

⁵⁸ Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου v. Κυπριακής Δημοκρατίας (1998) 4 ΑΑΔ 746, 16/9/1998

4. Το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** έχει ήδη αναγνωρίσει πως στο **δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής** που κατοχυρώνει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών,⁵⁹ **περιλαμβάνεται και το δικαίωμα διαβίωσης σε ασφαλές και υγιές περιβάλλον**. Εξού και έχει επιδικάσει **αποζημιώσεις** κατά της Ιταλίας⁶⁰ και Ισπανίας,⁶¹ αντίστοιχα, επειδή, **επέτρεψαν τη λειτουργία ρυπογόνων βιομηχανιών κοντά στις κατοικίες τους**. Το δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, κατοχυρώνεται επίσης, τόσο στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας⁶² όσο και στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.⁶³
5. Ο **Ειδικός Εισηγητής (Special Rapporteur) των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον**, υπογράμμισε, τον Μάρτιο του 2018 πως αναμφίβολα, τα **ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον είναι αλληλοεξαρτώμενα**, καθότι ένα **υγιές περιβάλλον** είναι αναγκαίο για την πλήρη **απόλαυση πολλών ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, **συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στη ζωή και την υγεία**. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή η άσκηση άλλων ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ενημέρωσης, συμμετοχής και αποκατάστασης, είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία του περιβάλλοντος.⁶⁴
6. Στην Έκθεσή του δε, για το **θέμα των υποχρεώσεων αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με την απόλαυση ενός ασφαλούς, καθαρού, υγιούς και βιώσιμου περιβάλλοντος**, ημερομηνίας 8 Ιανουαρίου 2019,⁶⁵ ο Ειδικός Εισηγητής **σημειώνει πως τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις**

---

⁵⁹ Άρθρο 8: «Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής»

⁶⁰ Case of Guerra and others v. Italy (116/1996/735/932, ημερομηνίας 19 Φεβρουαρίου 1998

⁶¹ Case of Lopez Ostra v. Spain ημερομηνίας 9 Δεκεμβρίου 1994 (αρ. αίτησης 16798/90)

⁶² Άρθρο 15: «Εκαστος έχει το δικαίωμα όπως η ιδιωτική και οικογενειακή αυτού ζωή τυγχάνη σεβασμού»

⁶³ Άρθρο 7: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του»

⁶⁴ <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22755&LangID=E>

⁶⁵ Issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment, <https://undocs.org/en/A/HRC/40/55>

δυσμενείς επιπτώσεις της κακής ποιότητας του αέρα και η έκθεση τους σε ατμοσφαιρική ρύπανση κατά την παιδική ηλικία να μπορεί να έχει συνέπειες για το υπόλοιπο της ζωής τους.

«Η κακή ποιότητα του αέρα», σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή, «έχει επιπτώσεις σε ένα ευρύ φάσμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος στη ζωή, την υγεία, το νερό, τη στέγαση και του δικαιώματος για ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο. Η μόλυνση του αέρα παραβιάζει επίσης το δικαίωμα σε ένα υγιές και βιώσιμο περιβάλλον».

Όπως δε προσθέτει περαιτέρω, ο Ειδικός Εισηγητής, ειδικότερα σε σχέση με το δικαίωμα στη ζωή, **«η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η κλιματική αλλαγή και η μη βιώσιμη ανάπτυξη συνιστούν μερικές από τις πιεστικότερες και σοβαρότερες απειλές στη δυνατότητα των σημερινών και μελλοντικών γενεών να απολαμβάνουν το δικαίωμα στη ζωή».**

7. Η δε **Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης**, κ. Dunja Mijatović, σε Σχόλιο τη ημερομηνίας 4 Ιουνίου 2019,⁶⁶ επ' ευκαιρίας της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος (5 Ιουνίου) σημείωσε πως με βάση τις εκτιμήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, σχεδόν μισό εκατομμύριο **πρόωροι θάνατοι** ανά έτος **οφείλονται στην ατμοσφαιρική ρύπανση** που, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, **μειώνει το προσδόκιμο ζωής** κάθε Ευρωπαίου κατά σχεδόν ένα ολόκληρο έτος. Παράλληλα δε, η ατμοσφαιρική ρύπανση προκαλεί **αναπνευστικές ασθένειες**, όπως άσθμα και αλλεργίες, **στα παιδιά**.

Όπως υπογράμμισε η κ. Mijatović, η **υποβάθμιση του περιβάλλοντος** στην οποία εκτιθέμεθα καθημερινά μπορεί να οδηγήσει σε πολύ **σοβαρές και συνεχείς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μας**, όπως το δικαίωμα **στη ζωή, την υγεία, την ιδιωτική ζωή και την κατοικία**. Για την προστασία δε των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μας, πρόσθεσε η κ. Mijatović,

---

⁶⁶ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/living-in-a-clean-environment-a-neglected-human-rights-concern-for-all-of-us>

θα πρέπει επείγοντως να αντιμετωπίσουμε πιο σοβαρά το ζήτημα της φροντίδας του περιβάλλοντος στο οποίο διαβιούμε.

8. Σε πρόσφατη παρέμβασή της τον Φεβρουάριο του 2020, η κ. Mijatović επεσήμανε, μεταξύ άλλων, τη σημασία και το ρόλο που δύνανται να διαδραματίσουν οι **Εθνικές Αρχές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** (National Human Rights Institutions – **NHRI**) στην αναγνώριση του δικαιώματος για ένα υγιές περιβάλλον, οι οποίες θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα, αλλά και τη δυνατότητα, να ενσωματώνουν μια **δικαιωματική προσέγγιση της προστασίας του περιβάλλοντος**.⁶⁷

---

⁶⁷ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-calls-on-member-states-to-support-the-recognition-of-the-right-to-a-healthy-environment-at-the-un?inheritRedirect=true&redirect=%2Fen%2Fweb%2Fcommissioner%2Fspeeches%2Ftags%2Fdunia+mijatovic>

Η. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού

1. Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο **Γενικό Σχόλιο της με αρ 15 (2013) αναφορικά με το δικαίωμα του παιδιού στην απόλαυση του υψηλότερου επιπέδου υγείας** (άρθρο 24 της Σύμβασης), σημειώνει πως τα κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την **αντιμετώπιση των κινδύνων στην υγεία των παιδιών από την τοπική περιβαλλοντική ρύπανση**, ως επίσης και να ρυθμίζουν και να παρακολουθούν τις **περιβαλλοντικές επιπτώσεις** των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που **ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο το δικαίωμα των παιδιών στην υγεία**.⁶⁸ Περαιτέρω, η Επιτροπή εφιστά την προσοχή των Κρατών στη **σημασία του περιβάλλοντος**, πέρα από τη ρύπανση του περιβάλλοντος, **για την υγεία των παιδιών**.⁶⁹
2. Επί των προαναφερθέντων, ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον υιοθετεί το συμπέρασμα του **Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας**, ότι **«είναι στοιχειώδες ανθρώπινο δικαίωμα των παιδιών να αναπνέουν καθαρό αέρα στο σπίτι τους, στο σχολείο τους και στην κοινότητά τους»**.⁷⁰

---

⁶⁸ Παράγραφος 49 του Γενικού Σχολίου με αρ. 15 (2014) της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού

⁶⁹ Παράγραφος 50 του Γενικού Σχολίου

⁷⁰ Issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment, <https://undocs.org/en/A/HRC/40/55>

Θ. Διαπιστώσεις

I. Σύμφωνα με όλα όσα έχουν αναφερθεί πιο πάνω στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, προκύπτει ότι το ζήτημα της οχληρίας που επηρεάζει τόσο τις ανέσεις αλλά και πιθανότατα το δικαίωμα στη υγεία των κατοίκων και ιδιαίτερα των παιδιών, είναι ένα ζήτημα που απασχολεί χρόνια τις αρμόδιες αρχές, ώστε διαχρονικά να έχουν προβεί σε διάφορες ενέργειες, όπως:

→ Δημιουργία **αρμόδιας Υπουργικής Επιτροπής**, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, αναθέτοντας σε αυτή, τον χειρισμό του θέματος για την εξεύρεση οριστικής λύσης στο πρόβλημα που ταλαιπωρεί την ενορία Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στο Δήμο Ιδαλίου

→ Ορισμός Επιτροπής για **διαπραγμάτευση** με τις δύο ιδιοκτήτριες εταιρείες των εγκαταστάσεων ασφατικού σκυροδέματος, για τους **οικονομικούς όρους μετακίνησης** των μονάδων τους σε άλλη βιομηχανική περιοχή.

→ Καθορισμός χρονοδιαγράμματος για την **ετοιμασία της Μελέτης** Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στην Περιοχή (Περιβαλλοντική Επιβάρυνση με Έμφαση στην Ποιότητα του Αέρα στην Περιοχή των 5 Βιομηχανικών Ζωνών Λευκωσίας και των Εφαπτόμενων Οικιστικών Περιοχών).

→ Η **προτιθέμενη τροποποίηση του περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμου**, ώστε να περιλαμβάνονται στις Αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις και οι εγκαταστάσεις ασφατικού σκυροδέματος, αφού κάτι τέτοιο θα επιτρέπει τον έλεγχο τους από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, σε σχέση με την τήρηση των

όρων που θα τίθενται στην άδεια αέριων εκπομπών που πλέον θα είναι αναγκαία για τη σύννομη λειτουργία τους.

- II. Εν τούτοις, επειδή **δεν φαίνεται να** διασφαλίζεται ότι όλες οι επιδιωκόμενες βελτιώσεις είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα και δη μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2020, μήνα κατα τον οποίο σηματοδοτείται η έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς, ώστε να υπάρξει άμεση βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των επηρεαζόμενων κατοίκων (πλην της ετοιμασίας της Μελέτης) η λήψη επιπρόσθετων και /ή εναλλακτικών μέτρων για αμεσότερη αντιμετώπιση καθίσταται περισσότερο και απο αναγκαία .
- III. Συγκεκριμένα, το ενδεχόμενο **υποβάθμισης των δύο βιομηχανικών ζωνών** από Κατηγορίας Α σε Κατηγορίας Β δεν μπορεί να συντελεστεί άμεσα, αφού η αναθεώρηση πολεοδομικών ζωνών μπορεί να γίνει **μόνο στο πλαίσιο της διαδικασίας τροποποίησης των Τοπικών Σχεδίων**, όπως αναλυτικά αναφέρθηκε ανωτέρω, η οποία απαιτεί, κατά κανόνα, **μεγάλο χρονικό διάστημα** για να ολοκληρωθεί.
- IV. Η δε προαναφερθείσα **Μελέτη**, ακόμη και αν ολοκληρωθεί έγκαιρα, δηλαδή πριν από τα τέλη του τρέχοντος έτους, η **αξιολόγηση των ευρημάτων** της για την εξαγωγή συμπερασμάτων, είναι προφανές πως **δεν μπορεί να είναι άμεση**.
- V. Παράλληλα, **μέχρι και την τροποποίηση του περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμου**, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας **δεν θα έχει εξουσία** να ασκεί οποιοδήποτε **έλεγχο** σε σχέση με τους ρύπους των υπό αναφορά μονάδων παραγωγής ασφατικού σκυροδέματος, ενώ και μετά την τροποποίηση της νομοθεσίας, **θα πρέπει**, για να είναι εφικτός ο έλεγχος, να

προμηθευτεί τα **κατάλληλα για το σκοπό αυτό όργανα μέτρησης** που, με βάση τα όσα έθεσε υπόψη μας το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας, και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, προς το παρόν δεν διαθέτει.

- VI.** Ως εκ τούτου στο παρόν στάδιο, το **Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, δεν δύναται (ούτε και νομιμοποιείται)**, να προβαίνει σε οποιεσδήποτε μετρήσεις ή/και ελέγχους που θα συμβάλουν στην απάμβλυνση του προβλήματος της οχληρίας, χωρίς την τροποποίηση του οικείου νόμου και κανονισμών.

I. Συμπεράσματα

- i. Οι **αρμόδιες τοπικές αρχές** εντός των δημοτικών ορίων των οποίων βρίσκονται οι οχληρές μονάδες, **όφειλαν** να προβούν στη λήψη μέτρων **περιστολής των πηγών πρόκλησης οχληρίας εντός των δημοτικών τους ορίων**, αρχής γενομένης από το 2012, σύμφωνα με τις **εξουσίες και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του περί Δήμων Νόμου**.
- ii. Ωστόσο, οι εμπλεκόμενες τοπικές αρχές **παρέλειψαν να λάβουν τα δέοντα μέτρα για άρση οποιασδήποτε οχληρίας αλλά και την αποκατάσταση υφιστάμενης παρανομίας όπως είναι η συνέχιση λειτουργίας μονάδας παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος χωρίς την απαραίτητη άδεια η οποία ενδεχομένως να βλάπτει την δημόσια υγεία και κατ' επέκταση το δικαίωμα στη ζωή**.
- iii. Συγκεκριμένα μια εκ των δύο μονάδων παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος, συνεχίζει να λειτουργεί χωρίς να κατέχει την απαιτούμενη άδεια λειτουργίας **κατά παράβαση των διατάξεων των περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών και περί Δήμων Νόμων, χωρίς η αρμόδια Αρχή, ήτοι η τοπική αρχή εντός των διοικητικών ορίων της οποίας υφίσταται η εν λόγω μονάδα, να λάβει οποιαδήποτε μέτρα**, προς άρση της παρανομίας, τόσο σε σχέση με τις οικοδομικές παρατυπίες όσο και την λειτουργία της άνευ αδείας.
- iv. Απότοκο, της εν λόγω παράλειψης από μέρους των τοπικών αρχών, αποτελεί η **συνέχιση του περιορισμού της απόλαυσης των δικαιωμάτων στη ζωή και την υγεία και ιδιαίτερα του δικαιώματος διαβίωσης σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον**, τόσο των περίοικων όσο και των μαθητών και εργαζομένων στο σχολείο.

- v. Ειδικότερα δε σε σχέση με τα **παιδιά**, είναι σαφές πως υπάρχει **αυξημένη ευθύνη της Πολιτείας** απέναντι στην έκθεση τους, σε πιθανόν και απροσδιόριστο κίνδυνο κατά τη φοίτηση τους στο σχολείο, σε ένα **περιβάλλον ενδεχομένως ακατάλληλο, λόγω των ρύπων** των υπό αναφορά μονάδων.

ΙΑ. Συστάσεις – Εισηγήσεις

- α.** Η διαφύλαξη και προώθηση των **οικονομικών/επιχειρηματικών δραστηριοτήτων** που λαμβάνουν χώρα στην επικράτεια ενός Κράτους, και δη η λειτουργία των εν λόγω μονάδων παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος, συνιστούν αναντίλεκτα, ζωτική φλέβα για **την ανάπτυξη της οικονομίας**, την παροχή εργασίας, και την δημιουργία ενός αναπτυγμένου δομημένου περιβάλλοντος για όλους τους κατοίκους της εδαφικής της επικράτειας, γι' αυτό και το Κράτος θα πρέπει να συμβάλλει παρέχοντας κάθε δυνατή στήριξη.
- β.** Όταν όμως συγκεκριμένες οικονομικές/επιχειρηματικές δραστηριότητες **αποβαίνουν εις βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, έστω και μικρής ομάδας πληθυσμού, και κυρίως όταν σ' αυτήν περιλαμβάνονται και παιδιά, θα πρέπει **η προάσπιση των δικαιωμάτων τους να τίθεται ως προτεραιότητα** καθότι η **δημόσια υγεία**, και κυρίως τα **δικαιώματα των παιδιών** τα οποία αποτελούν το μέλλον και την συνέχεια της ανθρώπινης ύπαρξης, **υπερέχουν** των όποιων οικονομικών ζητημάτων και δαπανών, είτε αυτά αφορούν πιστώσεις για την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών ζωνών Κατηγορίας Α ή πλεόνασμα αναξιοποίητης βιομηχανικής γης.
- γ.** Ως εκ τούτου **εισηγούμαι** όπως οι **προσπάθειες για την μετακίνηση των οχληρών μονάδων εντατικοποιηθούν** ώστε η προσπάθεια που έχει ξεκινήσει για τον σκοπό αυτό, **να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό,** διαφυλάσσοντας το **δικαίωμα των παιδιών στην υγεία και στον καθαρό αέρα** κατά την φοίτηση τους στο σχολείο, αλλά και τα **δικαιώματα όλων των κατοίκων** της ενορίας Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης **στη ζωή, την υγεία, την ιδιωτική ζωή και την κατοικία τα οποία επηρεάζονται άμεσα από την παρούσα κατάσταση.**

- δ. Προς τούτο, η παρούσα Έκθεση **υποβάλλεται προς τα εμπλεκόμενα Υπουργεία, καθώς και στις εμπλεκόμενες τοπικές αρχές**, με την εισηγήση όπως συνδράμουν, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, **στις προσπάθειες της Υπουργικής Επιτροπής για άμεσο τερματισμό της οχληρίας** που προκαλείται από τις συγκεκριμένες μονάδες.
- ε. Υποβάλλεται επίσης στους **Δήμους Τσερίου και Γερίου** εντός των διοικητικών ορίων των οποίων βρίσκονται οι οχληρές μονάδες, με την εισηγήση **αφενός** όπως, προβούν στη λήψη όλων των δεόντων μέτρων, **για την άρση και ή περιορισμό της οχληρίας και τον τερματισμό του δυσμενούς επηρεασμού των ανέσεων των κατοίκων** της ενορίας Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης.
- στ. **Αφετέρου** δε εισηγούμαι όπως ο **Δήμος Τσερίου** προβεί στην λήψη μέτρων σε σχέση με την **παραβίαση των προαναφερθέντων διατάξεων των περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών και περί Δήμων Νόμων**, σε σχέση με την λειτουργία της μιας εκ των δυο μονάδων χωρίς τις απαιτούμενες άδειες.
- ζ. Με αφορμή την υπό εξέταση περίπτωση, θα πρέπει να επισημανθεί περαιτέρω πως **κατά την χωροθέτηση βιομηχανικών ή/και οικιστικών ζωνών, στα πλαίσια των σχεδίων ανάπτυξης**, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η **αλληλεπίδραση** μεταξύ τους, καθώς και οι **προοπτικές περαιτέρω διεύρυνσης** τους στο μέλλον, ούτως ώστε να μην ανακύπτουν περιπτώσεις, όπως η υπό εξέταση, που βιομηχανικές ζώνες Κατηγορίας Α γειτνιάζουν με οικιστική περιοχή.
- η. Και αυτό γιατί η **διοίκηση θα πρέπει να δρα προληπτικά και με διορατικότητα στη βάση μακροχρόνιου σχεδιασμού**, με γνώμονα τη διαφύλαξη του δημόσιου

συμφέροντος και της ευημερίας των πολιτών της, σε σχέση με το δικαίωμα τους να ζουν σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον, χωρίς οχλήσεις που να αποτελούν τροχοπέδη στην απόλαυση των δικαιωμάτων τους.

- θ. Εισηγούμαι περαιτέρω, **ενόψει της επικείμενης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στην Περιοχή, όπως τα ευρήματά της αποτελέσουν τη βάση τόσο για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων και τη ρύθμιση των πολεοδομικών ζωνών της περιοχής, όσο και για το ενδεχόμενο καταρτισμού σχεδίου κινήτρων για τη μετακίνηση των βιομηχανικών μονάδων** που λόγω της περιοχής στην οποία βρίσκονται, καθίστανται πηγή όχλησης.
- ι. Τέλος εισηγούμαι όπως το **Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας αφενός** εντατικοποιήσει τις προσπάθειες για **τροποποίηση** του περί **Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμου** ώστε και οι μονάδες παραγωγής ασφαλικού σκυροδέματος να χρειάζονται άδεια εκπομπής αέριων αποβλήτων, **αφετέρου** να εντοπίσει, αν δεν το έχει ήδη πράξει, τα **απαραίτητα όργανα μέτρησης ρύπων** ούτως ώστε, εάν και εφόσον εγκριθεί η τροποποίηση του οικείου νόμου, να είναι σε θέση να προχωρήσει άμεσα στην προμήθειά τους, βάσει των νενομισμένων διαδικασιών.

Αντίγραφό της Έκθεσης κοινοποιείται στον **Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος** και στην **Επίτροπο Περιβάλλοντος**, για ενημέρωση.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
**Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων